

Asia: VN/4507/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaksi (MISU)

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotettu maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimenpidekokonaisuus tasapainoinen, vaikuttava ja toteuttamiskelpoinen?

Tilastokeskuksen lausunto työryhmän ehdotuksesta Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaksi (MISU) (VN/4507/2021)

Valmistelijat: Sini Niinistö ja Riitta Pipatti

Tilastokeskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto otsikossa mainitusta ilmastosuunnitelmasta.

Maankäyttösektorille (LULUCF-sektori) laadittu ilmastosuunnitelma on tervetullut lisä Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamisen ja toteuttamisen suunnitteluun. Suunnitelma käsittelee toimia maankäyttösektorin ja osittain myös maatalouden päästöjen vähentämiseksi ja nielujen kasvattamiseksi. Suunnitelmassa esitetyillä toimilla pyritään vuosien 2030 EU-tavoitteiden ja kansallisen vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseen. Tähän arvioidaan päästävän lisäämällä maankäyttösektorin nettopoistumia vähintään 3 milj. tonnila vuodessa vuoteen 2035 mennessä.

Suunnitelmassa nostetaan esiin perustellusti etenkin metsäkato ja turvemaiden päästöt päästövähennyskohteina. Metsäkadon osalta tuodaan esiin päästöjen kannalta erityisen ongelmallinen suometsien raivaus pelloksi, jossa yhdistyvät sekä metsänraivauksen tapahtuma-vuoden puustobiomassan menetys että raivatun pellon päästöt jatkossa. Suunnitelmassa on tunnistettu ja toimenpitein huomioitu, että turvemaista raivattavien peltojen käyttö vaikuttaa päästötasoon ja sitä kautta metsäkadon ja maatalousmaidien päästöihin. Metsäkatoon oli esitetty toimenpiteinä useita erilaisia keinoja, ml. maankäytön muutosmaksu, ja tämä onkin kannatettava lähestymistapa.

Toisaalta suunnitelmassa tunnistetaan metsämaana pysyvän maan hiilivarastojen merkitys nimenomaan hiilen sidonnassa ja hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisessa. Näistä olisi ollut hyvä olla lisää suunnitelmassa, esimerkiksi Metsähallituksen ilmastotoimista. Laskennan kannalta puustobiomassavaraston muutokset ovat parhaiten tunnetut hiilivaraston muutokset kasvihuonekaasuinventaariorissa ja sitä kautta Suomen hiilitase seurannassa. Puustobiomassan lisäykseen tähtääviä toimia suunniteltaessa on kuitenkin huomioitava, että lyhyehköjen ilmastopolitiikan seurantajaksojen aikana toteutettujen toimien vaikutukset näkyvät usein viipeellä puustobiomassan kasvussa, sen maastomittauksissa ja inventaariolaskennassa. On hyvä, että suunnitelmassa on sekä pitkän aikavälin toimia kuten metsittäminen ja metsän uudistumisen nopeuttaminen että positiivisia vaikutuksia lyhyemmällä aikavälillä tuovia toimia kuten kangasmetsien lannoitus.

Turvemaiden päästöjen vähentämiseksi esitellään lukuisia eri keinoja mm. Turvepeltojen ilmastokestävä käyttö- ja Suopohjien ilmastokestävä jatkokäyttö-kokonaisuudessa. Turvepeltojen ilmastokestävä käyttö vaatii vielä tutkimusta ja kokemuksia kentältä, ja resursseja näihin, ennen kuin parhaat käytänteet ovat valmiit toteutettavaksi laajemmassa mittakaavassa. Laajan ja monin tavoin hyödyllisen Hiilestä kiinni- tutkimus- ja kehittämiskokonaisuuden tuosten hyödyntäminen toimia valittaessa on jatkossa tärkeää, jotta päästöihin selkeästi vaikuttavat erotetaan päästövaikutuksiltaan epävarmoista tai epäselvistä toimista ja kehittämishankkeissa tunnistetut parhaat käytänteet saadaan käyttöön. Lisäksi suunnitelmassa olisi hyvä tuoda esiin päästötasojen vaihteluvälit eri menetelmien osalta, jotta päästövähennyspotentiaalin arviointi olisi läpinäkyvämpää.

Turvepeltojen käytön tiekartta -toimi vaikuttaa hyvältä lähtökohdalta suunnata toimia. Lisäksi ko. tiekartan lohkokohtaista maaperätietoa voitaisiin hyödyntää mahdollisesti kasvihuonekaasuinventaariorissa yhdessä tutkimusponnisteluista saatujen eri ilmastotoimien vaikutusarvioiden kanssa. Näin voitaisiin tuoda turvepeltoille kohdistettujen ilmastotoimien vaikutuksia mukaan inventaariolaskentaan. Turvepeltojen ilmastokestävä käyttö -kokonaisuudessa olisi kuitenkin hyvä huomioida suunnitelman liitteessä esitetty kustannusvaikuttavuusanalyysi, jotta voitaisiin eritellä mahdolliset päästövaikutukseltaan pienemmän epävarmuuden toimet mahdollisesti kustannusvaikuttavuudeltaan huonoista ja päästövaikutuksiltaan epävarmoista toimista.

Suunnitelmassa tuodaan esiin tarve kehittää kansallista kasvihuonekaasujen inventaariota, jotta maankäyttösektorin ilmastotoimien vaikutukset saadaan mukaan raportointiin. Myös tarve vähentää maankäyttösektorin päästöjen ja poistumien arvioinnin epävarmuuksia mainitaan. Luonnonvarakeskukselle luvataan inventaarioiden kehittämiseen tuntuvaa lisärahoitusta. Tämä on tarpeen ja on kiitettävää, että se on otettu suunnitelmassa huomioon. Inventaariomenetelmien kehitys ja uusien menetelmien lähtötietojen keruu ovat aikaa vaativaa, joten resurssit olisi allokoitava nopeasti ja työhön olisi tartuttava heti.

Kaikkiaan suunnitelman perusteella ei ole kaikin osin selvää, riittävätkö suunnitelmassa esitetyt toimet Suomea saavuttamaan EU:n ilmastotavoitteiden mukaiset velvoitteet kaudella 2021–2030 ja kansallisen hiilineutraaliustavoitteen vuoteen 2035 mennessä. Maankäyttösektorin toimille tyypillisen pitkähkön vaikutusviipeen takia toimiin on ryhdyttävä nopeasti ja mahdollisimman etupainoitteisesti. Lisäksi resurssien kohdentaminen kasvihuonekaasuinventaarion kehittämiseen on tärkeää.

Helsingissä 17.5.2022

Ylijohtaja Johanna Laiho-Kauranne

Ryhmäpäällikkö Jukka Pakola

2. Toimeenpanon näkökulmasta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa hyväksyttävyyys ja oikeudenmukaisuus ovat tärkeitä. Arvioi niiden toteutumista suunnitelmassa.

Tilastokeskuksen lausunto kohdassa 1

3. Muuta huomioitavaa suunnitelmaluonnoksesta.

Tilastokeskuksen lausunto kohdassa 1

Niinistö Sini
Tilastokeskus - Kasvihuonekaasujen inventaarioyksikkö Energia, ympäristö
ja kasvihuonekaasut -ryhmässä